

Sygn. akt VIA Ca 938/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2010 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ryszard Sarnowicz (spr.)

Sędzia SA Krzysztof Tucharz

Sędzia SA Ksenia Sobolewska - Filcek

Protokolant sekr. sąd. Julia Gotówka

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2010 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w P.

o odszkodowanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 27 maja 2009 r.

sygn. akt I C 190/08

I. oddala apelację;

II. przyznaje ze Skarbu Państwa – Kasa Sądu Okręgowego w Płocku adwokatowi P. S. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) plus VAT tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygnatura akt VI ACa 938/09

UZASADNIENIE

W dniu 29 stycznia 2008 roku M. S. wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w P. o zapłatę kwoty 300.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za nieludzkie, niehumanitarne i bezprawne warunki, w jakich odbywa karę pozbawienia wolności. Zdaniem powoda, warunki te są sprzeczne, zarówno z prawem polskim, jak i europejskim. W szczególności powód podniósł, iż przebywa w przeludnionych celach, w których na skazanego przypada mniej niż 3 m², otwory wentylacyjne są niewydolne. Interwencje kierowane przez skazanego do administracji Zakładu Karnego i sędziego penitencjarnego nie przyniosły żadnych rezultatów.

Pozwany Zakład Karny w P. nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm.

Wyrokiem z dnia 27 maja 2009 roku Sąd Okręgowy w Płocku, w sprawie o sygnaturze akt I C 190/08 oddalił powództwo M. S. przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w P. o zapłatę, zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 7.200,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz przyznał adw. P. S. tytułem wynagrodzenia adwokackiego kwotę 7.200,00 złotych plus 22% stawki VAT - powyższą kwotę nakazał zaś wypłacić z Kasy Sądu Okręgowego w Płocku.

Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia :

M. S. przebywa w Zakładzie Karnym w P. od dnia 8 listopada 2007 roku do chwili obecnej. Wcześniej tj. od 18.08.2000 roku powód, jako skazany przebywał w zakładach karnych we W., Ł., C., P., S., B., G. i Ł.. W dniu 24 czerwca 2007 roku przebywając w ZK w G. doznał zawału serca. Podczas pobytu w pozwanym Zakładzie Karnym powód przebywał w celach nr (...), (...) (od 22 stycznia 2008 roku), 624. Cella nr (...) ma powierzchnię 15,09 m⁽²⁾ i jest przeznaczona dla 5 osób, cella nr(...) ma powierzchnię 16,78 m⁽²⁾ i jest również przeznaczona również dla 5 osób. W czasie, gdy powód przebywał w celi nr (...) była ona przepelniona - przebywało w niej 9 osób (na jeden dzień i noc osadzono 10 skazanego). W celi nr (...) liczba osób przedstawiała się następująco:

- od 22.01.2008 roku - do 29.01.2008 roku - 8 osób,

- od 29.01.2008 roku - do 31.01.2008 roku - 7 osób,

- od 31.01.2008 roku - do 04.04.2008 roku - 8 osób,

- od 04.04.2008 roku - do 14.04.2008 roku - 7 osób,

- od 14.04.2008 roku - do 17.04.2008 roku - 6 osób,

- od 17.04.2008 roku - do 12.05.2008 roku - 8 osób.

Przeludnienie w celach odbywało się za zgodą i wiedzą sędziego penitencjarnego.

W celach, w których przebywał powód znajdują się wydzielone kąciki sanitarne oddzielone od pomieszczenia, w którym przebywają skazani.

Posiadają one kratki wentylacyjne, które podlegają okresowo kontroli w zakresie przepuszczalności powietrza i w razie potrzeby są przeczyszczane.

Kratki te umocowywane są w suficie kącika sanitarnego, który jest zawieszony poniżej sufitu celi mieszkalnej. Dopływ powietrza do celi jest ze znajdujących się w niej okien i lufcików. Cele liczą od 3,75 do 4,5 m wysokości. Raz do roku dokonywane kontrole w zakresie drożności przewodów wentylacyjnych w celach mieszkalnych.

Każdy skazany ma swoje łóżko wraz z wyposażeniem – materacem, kocem oraz wiszącą półkę. Łóżka do spania są trzypoziomowe, opatrzone w drabinki i bariery zabezpieczające. Skazani wszystkie posiłki spożywają w celach, albowiem Zakład Karny w P. nie ma własnej stołówki. W celach są stoły i taborety. Generalnie ściany, sufity, kąciki sanitarne wymagają przeprowadzenia remontów, podobnie jak łaźnie.

Przy umieszczaniu w danej celi brane są pod uwagę względy osobowościowe i zdrowotne skazanego. Wyodrębnione są cele dla palących i niepalących. Skazani na terenie Zakładu Karnego mają zapewnioną opiekę stomatologiczną i duszpasterską. Nadto skazani mają możliwość odbywania godzinnego spaceru na terenie otwartym Zakładu oraz korzystania ze świetlic i punktu bibliotecznego, znajdujących się na każdym oddziale. Korzystanie ze świetlicy i biblioteki jest prowadzone według grafiku czasowego. Poza tym na terenie Zakładu Karnego znajduje się centralna świetlica, gdzie są organizowane zajęcia kulturalno - oświatowe i sportowe oraz widzenia z rodziną. Skazani mogą

korzystać z łaźni i robić zakupy w miejscowym sklepiku. Dodatkowo prowadzona jest edukacja szkolna na poziomie szkoły zawodowej i technikum.

Powód na terenie Zakładu Karnego uczęszcza na kurs komputerowy oraz prowadzi zespół muzyczny. Nie był zatrudniany podczas odbywania kary.

Warunki bytowe skazanych są na bieżąco monitorowane przez funkcjonariusza służby kwatermistrzowskiej. Dwa razy w roku są przeprowadzane przeglądy robocze pomieszczeń i obiektów Zakładu, a także kompleksowe kontrole w zakresie stanu budynków i pomieszczeń.

W związku z występującym od 2000 roku problemem „przeludnienia” Dyrektor Zakładu Karnego w P. podejmował działania, mające na celu adaptację innych pomieszczeń na cele mieszkalne. O fakcie przeludnienia i konieczności umieszczenia osadzonych w warunkach niezapewniających im właściwego metrażu tj. 3 m² powierzchni na osobę, informował Sąd Penitencjarny w P..

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci: dowodu z przesłuchania powoda, zeznań świadków: R. B., P. G., K. S., informacji o ilościach osadzonych w celi (...) i protokołu oględzin, a także informacji Dyrektora ZK do sędziego penitencjarnego o przeludnieniu cel i informacji o warunkach panujących w ZK P. sporządzonej przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Powyższe dowody, tak w postaci osobowych źródeł dowodowych, jak i dowodów w postaci dokumentów nie budziły zastrzeżeń Sądu co do swej wiarygodności i autentyczności, nie były z resztą kwestionowane przez strony, oczywiście za wyjątkiem wniosków i ocen powoda, co do warunków, w których odbywa karę pozbawienia wolności.

Przechodząc do rozważań natury prawnej, Sąd Okręgowy wskazał, iż powód, jako postawę faktyczną dochodzonego roszczenia wskazał naruszenie dóbr osobistych, jakimi są godność osobista wyrażająca się w humanitarnym traktowaniu osoby pozbawionej wolności poprzez stworzenie jej właściwych i godnych z wymogami warunków do odbycia kary.

Problematykę ochrony dóbr osobistych normuje art. 23 i 24 k.c. oraz art. 448 k.c. Ochrona przewidziana w art. 24 k.c. przysługuje jedynie przed bezprawnym naruszeniem lub zagrożeniem dobra osobistego. Przepis ten nie wymaga, aby naruszenie było zawinione. Na sprawcy ciąży zaś obowiązek wykazania, że jego działanie było zgodne z prawem.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, w ustalonym stanie faktycznym nie potwierdziły się zarzuty powoda w przedmiocie złych warunków bytowych w celach, inne aniżeli przeludnienie cel. Podczas oględzin nie stwierdzono, by w celach, w których przebywał powód panował zaduch. Nie było też skarg na system wentylacyjny w celi (...) i (...) (w nr (...) osadzeni sygnalizowali, iż system wentylacyjny jest częściowo niedrożny).

Odnosząc się do zarzutu naruszenia dóbr osobistych powoda w związku z przeludnieniem cel, Sąd meriti podniósł, iż ustawodawca dostosowując przepisy dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności do norm prawa europejskiego w art. 110 § 2 k.k.w. zawarł wymogi dotyczące warunków bytowych w celach mieszkalnych wskazując, że cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania i odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza oraz odpowiednią temperaturę i oświetlenie. W ocenie Sądu Okręgowego, pozwany wykazał, że powyższe wymogi zostały zachowane. Poza wymienionymi wymogami skazani realizowali bowiem swoje uprawnienia w szerszym zakresie, poprzez kontakt z rodzinami, uczestnictwo w zajęciach kulturalnych, sportowych, praktykach religijnych, spacerach, zdobywaniu wiedzy.

W świetle cytowanego przepisu powierzchnia przypadająca na skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m². Jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach określonych w art. 248 k.k.w. i przy zachowaniu trybu wskazanego w tym przepisie oraz w przewidzianych w nim przepisach wykonawczych, może dojść do ograniczenia wielkości powierzchni celi na jednego skazanego poniżej 3m², jednakże na czas określony. O takim umniejszeniu należy bezzwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego, co miało miejsce w niniejszej sprawie. Bezsprzorną okolicznością, według

Sądu Okręgowego, pozostaje fakt, że powód odbywał w Zakładzie w P. karę pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia w celach. Niewątpliwie wykazany metraż ograniczał swobodę jego poruszania się celi i prawo do intymności. Dyrekcja pozwanego Zakładu w zakresie swoich kompetencji i możliwości podejmowała wszystkie niezbędne i możliwe działania, mające na celu przystosowanie innych pomieszczeń na terenie placówki do wymogów mieszkalnych. Zachowała tryb określony w art. 248 § 1 k.k.w. informując o przeludnieniu Sąd Penitencjarny w P.. Zgodnie z § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 kwietnia 2006 roku w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadkach, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz. U Nr 65, poz. 459), osadzonych można umieścić w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę jest mniejsza niż 3 m². Zdaniem Sądu pierwszej instancji, decyzje Dyrektora Zakładu Karnego w P. o umieszczeniu osadzonych w warunkach niezapewniających im właściwej powierzchni w celi nie wynikały tylko z określonej sytuacji, ale były za zgodą sędziego penitencjarnego i znajdowały podstawę prawną. W tym stanie rzeczy nie można pozwanemu przypisać bezprawności działania. W tym miejscu na uwagę zasługuje orzecznictwo Trybunału Praw Człowieka w S., dotyczące normy powierzchni, która przysługuje skazanemu, w kontekście art. 3 europejskiej konwencji praw człowieka. W orzeczeniu z dnia 6 marca 2001 roku w sprawie *Dougoz vs. Gruzja* Trybunał uznał, że powierzchnia celi przysługująca osadzonemu nie jest samoistną i wystarczającą przesłanką do oceny, czy doszło o naruszenia praw zagwarantowanych w konwencji. Trybunał posługuje się, bowiem kryterium kumulatywnej oceny zaistniałych warunków i odnosi się do kompleksowej oceny wszelkich aspektów związanych z warunkami i rygorami pobytu skazanego w zakładzie karny (powierzchnia celi, ilość osadzonych w celi, ilość czasu spędzonego poza celi, możliwość nauki i innych zajęć). Poza tym, brak jest jednolitego standardu europejskiego dotyczącego powierzchni należnej skazanemu w zakładzie penitencjarnym.

Niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego, zaznaczyć należy, że przebywanie powoda w przeludnionych celach nie jest sytuacją zawinioną przez stronę pozwaną, ale wynika ze znacznego wzrostu przestępczości. Sprawcy przestępstw powinni liczyć się z tego typu niedogodnościami wchodząc w kolizję z prawem. Niewątpliwie system penitencjarny i warunki odbywania kary wymagają zmian, co wiąże się głównie z określonymi nakładami finansowymi z tym, iż warunki, w jakich przebywał i przebywa powód nie są z pewnością komfortowe, ale nie można uznać ich też za niehumanitarne.

Mając więc na względzie powyższe, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że nie można pozwanemu zarzucić bezprawności działania i uznać, że zaistniały przesłanki z 448 k.p.c. Strona powodowa nie wykazała też związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy stanem zdrowia powoda, a warunkami, w jakich odbywa karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P., do czego w myśl art. 6 k.c. była zobowiązana. O kosztach procesu Sąd ten orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c. zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 roku w sprawach opłat za czynności radców prawnych.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód. Zaskarżając w całości to orzeczenie zarzucił mu sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego - polegającą na ustaleniu, iż złe warunki bytowe w celach polegały wyłącznie na przeludnieniu oraz naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez jednostronne rozważenie materiału dowodowego, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia. W oparciu o wskazane zarzuty, **skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.**

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powoda popierał apelację oraz wniósł o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, oświadczając, iż nie zostały one pokryte.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie podnieść należy, iż Sąd Odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za własną dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, jak też poczynione na jej podstawie ustalenia faktyczne

stanowiące podstawę orzekania oraz rozważania prawne, bowiem skarżący za pomocą wskazanych w apelacji zarzutów i argumentów skutecznie ich nie podważył.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zawarte w treści apelacji zarzuty skupiają się w istocie na kwestionowaniu prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Jednakże, zdaniem Sądu drugiej instancji, nie zasługują one na uwzględnienie. Nie można bowiem podzielić zarzutu powoda dotyczącego naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 233 k.p.c. poprzez jednostronne rozważenie materiału dowodowego, polegające na przyjęciu, iż złe warunki bytowe w celach przejawiały się wyłącznie w przeludnieniu, podczas gdy Sąd ten pominął kwestię małej powierzchni panującej w celach, piętrowych łóżek - w tym przy dolnym znajdował się duży, żeliwny nieregulowany kaloryfer, zaś przy dolnym łóżku małe okienko, odrapane ściany i niedostatecznie odizolowane kąpiki sanitarne. W ocenie Sądu Odwoławczego natomiast, wbrew zarzutom skarżącego, Sąd orzekający dokonał oceny zaoferowanego przez strony materiału dowodowego w sposób, którego nie można uznać za niepełny, wrywkowy, ogólnikowy, nielogiczny, czy też dowolny i sprzeczny z doświadczeniem życiowym. Jak przyjmuje bowiem Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (vide: m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906). Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (vide: SN w orzeczeniu z 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98 niepubl.).

Odnosząc powyższe rozważania do przedmiotowego postępowania trzeba zauważyć, iż zarzut naruszenia przepisu art. 233 k.p.c. w żaden sposób nie znajduje podstaw w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy przyjął bowiem prawidłowo w ramach poczynionych ustaleń faktycznych – w zgodzie z przeprowadzonymi dowodami, w szczególności w postaci zeznań świadków R. B., P. G., K. S. (k. 175 – 177), zeznań złożonych przez powoda (k. 230-231), a także dowodów z dokumentów w postaci wykazu cel (k. 42-43) oraz Informacji Rzecznika Praw Obywatelskich o czynnościach przeprowadzonych w pozwanym ZK (k. 236-244) i protokołu z oględzin przedmiotowych cel (k. 210-211) - iż poza tym, że w celach panowało przeludnienie, znajdowały się „wydzielone kąpiki sanitarne oddzielone od pomieszczenia, w którym przebywali skazani”, umieszczone były „kratki wentylacyjne, które podlegają okresowej kontroli w zakresie przepuszczalności powietrza i w razie potrzeby są przeczyszczane” a nadto „dopływ powietrza zapewniony był dzięki znajdującym się w celi oknom i lufcikom”. Dodatkowo Sąd orzekający szczegółowo opisał wyposażenie poszczególnych cel oraz przedmioty pozostające w użytku każdego ze skazanych, takie jak łóżko, materac, pościel, koc i wisząca półka. Sąd podniósł również, iż „generalnie ściany, sufity, kąpiki sanitarne i podłoga wymagają przeprowadzenia remontów, podobnie jak łaźnie” (k. 253-254).

Wobec powyższego, zdaniem Sądu Odwoławczego, wskazany zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. nie znajduje odzwierciedlenia w niniejszej sprawie, a wręcz uzasadnione jest stanowisko, iż częściowo w treści uzasadnienia znalazły się tezy zbieżne ze stanowiskiem skarżącego zawartym w apelacji odnośnie niedogodności odczuwanych przez osadzonych - w tym powoda - związanych ze stanem technicznym cel (wymagających remontu) oraz występującym zjawiskiem przeludnienia w Zakładzie Karnym w P.. Nie znalazły natomiast potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym twierdzenia co do panującego w celach zaduchu w związku z wadliwym funkcjonowaniem wentylacji, a także okoliczność nieprawidłowego działania ogrzewania, która to kwestia podniesiona została dopiero w apelacji.

Jednakże, wbrew stanowisku skarżącego, w opisanych powyżej warunkach bytowych panujących w pozwanym Zakładzie Karnym, nie można upatrywać naruszenia dobra osobistego M. S., jakim jest jego godność, rozumiana jako przyrodzony, niezbywalny, nieodłączny atrybut każdej osoby ludzkiej tożsamy z pojęciem człowieczeństwa – również

skazanego, czy też przyjąć istnienia naruszenia zasady humanitarnego traktowania osadzonych, rozumianego jako dyrektywę minimalizowania cierpień, dolegliwości zadawanych człowiekowi przy stosowaniu kar kryminalnych, w jakich jest to konieczne dla realizacji normy prawa karnego, do której przestrzegania zobligowana jest na podstawie art. 4 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny wykonawczy (dalej zwany: k.k.w.) (vide: W. Wąsek – w: Kalitowski M., Sienkiewicz Z., Szumski J., Tyszkiewicz L., Wąsek A., Kodeks karny. Komentarz, t. I, Gdańsk 1999, s. 52; L. Gardocki, Prawo karne, Warszawa 2003, s. 30). W ocenie Sądu Apelacyjnego, warunków, w których przebywał powód nie można także uznać za mające charakter tortur definiowanych jako umyślne, nieludzkie traktowanie, powodujące poważne i okrutne cierpienia, a także za nieludzkie traktowanie polegające na zadawaniu ciężkiego fizycznego i psychicznego cierpienia, czy też poniżającego traktowania, czyli mającego na celu wzbudzenie u ofiary uczucia strachu, udręki lub poczucia niższości, powodującego upokorzenie i upodlenie, które ma na celu złamać jej fizyczną i moralną odporność (vide: postanowienie SN z dnia 28 lipca 1997, sygn. II KKN 313/97, opubl. OSNKW z 1997, z. 9-10, poz. 85).

Co prawda przyznać należy rację, iż warunki, w których powód odbywał karę pozbawienia wolności – ze względu na przeludnienie i związaną z tym niewielką powierzchnią celi przypadającą na jednego osadzonego oraz brak potrzebnych remontów infrastruktury więziennej – mogły stanowić dla niego dyskomfort, jednakże okoliczności te nie miały wpływu na jego przyrodzoną godność. Nie wpłynęły bowiem negatywnie na jego wartość jako człowieka, ani też nie znieważyły go. Dodatkowo, zważyć należy, że decyzje administracji zakładu karnego odnośnie odbywania kary pozbawienia wolności przez powoda nie stanowiły represji skierowanej indywidualnie przeciwko M. S., ponieważ dotyczyły także innych osadzonych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, podkreślić jeszcze należy, na co zasadnie zwrócił uwagę również Sąd Okręgowy, iż poza bezspornie stwierdzonym przeludnieniem M. S. odbywał karę pozbawienia wolności zgodnie z wymogami określonymi art. 110 § 2 k.k.w., co dodatkowo wskazuje na brak bezprawności w zachowaniu pozwanego i skutkuje oddaleniem powództwa.

Nadto podkreślić należy, iż również zgodnie z orzecznictwem Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, powierzchnia celi przysługująca osadzonemu nie jest samoistną i wystarczającą przesłanką do oceny, czy doszło do naruszenia praw zagwarantowanych w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Trybunał posługuje się bowiem kryterium kumulatywnej oceny zaistniałych warunków. Odnosi się to do kompleksowej oceny wszelkich aspektów związanych z warunkami i rygorami pobytu skazanego w zakładzie penitencjarnym, takich jak powierzchnia celi, ilość osób w celi, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość pracy, nauki, czas i częstotliwość spacerów, zajęć sportowych itp. (vide: orzeczenie z dnia 6 marca 2001r. w sprawie Dougoz vs. Grecja, sygn. 40907/98) Europejski Trybunał Praw Człowieka, dokonując wykładni powołanego art. 3 konwencji stwierdził także, że cierpienie i upokorzenie muszą przekraczać nieunikniony element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności, aby stanowiły naruszenie tego przepisu (vide: orzeczenie ETC z dn. 29 kwietnia 2003r. nr 38812/97 i z tej samej daty nr 50390/99) . W podobny sposób wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 02 października 2007r., sygn. akt II CSK 269/07, LEX nr 315849.

W niniejszej zaś sprawie, jak trafnie bowiem podniósł Sąd pierwszej instancji, pozwany wykazał, iż cele, w których osadzony był powód wyposażone były w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Spełnione zostały również warunki formalne określone w ówczesnie obowiązującym art. 248 k.k.w. umożliwiające umieszczanie osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². Kwestię tę szczegółowo opisał Sąd pierwszej instancji, dlatego też podzielać te rozważania w całej rozciągłości, niecelowym jest ich powielanie w tym miejscu.

Godzi się przy tym zauważyć, zdaniem Sądu Odwoławczego, iż powód poza standardowym dostępem do świetlicy i punktu bibliotecznego oraz spacerów - jak wynika ze złożonych przez niego zeznań -obecnie uczęszcza on na kurs komputerowy oraz prowadzi zespół muzyczny (k. 231). Pobieranie nauki i prowadzenie zespołu muzycznego z pewnością pozytywnie wpływa na osobowość powoda, bowiem pozwala w warunkach pozbawienia wolności

realizować powodowi zachowania właściwe dla ludzi nie podlegających rygorom Zakładu Karnego. Powód ma zatem zapewniony dostęp do zajęć dodatkowych, co także świadczy o bezzasadności podnoszonych przez powoda zarzutów o jego niehumanitarnym traktowaniu podczas odbywania kary pozbawienia wolności.

Na zakończenie, zważyć jeszcze należy, iż nie zasługują na uwzględnienie argumenty skarżącego podnoszone podczas procesu przed Sądem pierwszej instancji oraz w apelacji, iż ze względu na warunki panujące w więzieniach, w których przebywa od 2000 roku, doznał zawału serca oraz nadal ma problemu kardiologicznego – co stanowi naruszenie jego dobra osobistego w postaci zdrowia. M. S. nie udowodnił bowiem w żaden sposób związku przyczynowego pomiędzy chorobą, na którą cierpi, a warunkami bytowymi. Na nim zaś zgodnie dyspozycją art. 6 k.c. - spoczywał ciężar wykazania tej kwestii. Art. 24 k.c. przenosi na pozwanego jedynie ciężar udowodnienia braku bezprawności jego działania. Udowodnienie samego faktu naruszenia dobra osobistego – w tym przypadku zdrowia – spoczywa zaś na powodzie zgodnie z ogólnymi zasadami dowodzenia.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym znajduje oparcie w § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348).